„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте сваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Приповедано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 160. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 14. ОКТОБРА 1894. ГОДИНА XXIX.

СРПСКИ ИРОСТРАТ.

На четири стотине година пре рођења Христова живео је у Ефесу човек без икаквих врлина и знања, а ипак је гореo од жуђе, да му име буде обележено за сва времена, да га векови спомињу.

Име му беше Ирострат.

Па како се није могао прославити никаквим великим сопственим створом и добрим делом, то је дошао на паклену мисао да поруши туђе велико славно дело, да се злочинством овековечи.

У Ефесу беше величанствен храм богиње Дијане и Ирострат упали и уништи га, — и име му је тим злочином заиста забележено, али не међу славна, већ међу злогласна имена светских злочинаца.

Он је своју цел постигао, — али је због тога доцније и платио главом.

И таких Ирострата, на жалост, показује у повећаном броју најновији државни живот краљевине Србије.

Једно голо ништа у политичком животу, један Светомир Николајевић, који није у стању ни на шта да укаже, што би показало његову стваралачку вештину и знање у државном животу, — спопаднут иростратском страшћу, да добије вид неке чињенице и да му име буде забележено у животу српског народа, подухватио се онога, чега су се и најпокваренији државници клонили, да сруши најлепшу и најславнију творевину српског државног живота, да упали и уништи храм српске уставности, да укине најслободоумнији устав Јевропе, српски устав од године 1888.

Цел је постигао и име ће му бити забележено у српској историји славом Иростратовом, кога сваки проклиње и свет са гнушањем спомиње. Исто ће тако бити забележено и његово иростратско дело, којим је хтео да баци буктињу у храм српске мисли, прогласивши ову са места, које би ту мисао највећма требало да гаји и негује, да је празна маштанија, гола реч.

Но та му буктиња не упали, храм српске мисли не пострада, али и сам покушај је већ иростратски злочин.

У тим његовим иростратским злочинима његови су саучесници сви они, који га подржавају, који га потпомажу и који су пристали и одобравали, да се краљева заклетва гази, да се закони бришу, да се правда у земљи унушти и протерају заклете и правичне судије, да не вреди ништа ни закон, ни уговор, ни поштена реч, да је данас у Србији највећи неред, несигурност и несталност.

Сукривци су и деле са њиме Иростратску славу и клетву сви они, који су углед Србијин у прашину бацили, који су јој убили управо државни живот и створили и подржавају стање, за које нико не зна куд води и шта ће у најближим данима бити.

Та сва гнусна имена, имена тих дадашњих српских Иростратa не ћемо да рећамо, — она су свакоме позната, она ће бити забележена у књигу историје на оној страни, где Иростратово блиста срамном црнином.

Како је Ирострат свршио, шта му је и какав крај донело његово дело — знамо.

У њему се види неумитна правда, која не оставља ништа некажњено.

Какав ће бити крај српским Иростратима и њиховом рушилачком делању, још не знамо, али у дубини сваког српског срца гори жеља, да им што пре буде краја, и у томе се та срца крепе у вери на вечиту правду, која ништа не оставља некажњено.

Гама.

ПИТАЊЕ ХЛЕБА.

„Вјерују“ мађарских шовиниста гони их, да створе петнаест милијуна Мађара. Поред тога угарска влада и њена странка боре се за свој трбух, да се одрже на крмилу, па не доспевају, да размисле о жалосном стању и неприликама, у којима угарски ратар животари. Пуне три четвртине снега становништва у Угарској а то су ратари, оставља угаска влада на божју вересију; баца у их прикрајак као презрене пасторке.

Сваки час чује се: Наша је држава земљорадничка држава; ако ратар има, имамо сви, — а никад нисмо чули од стране државне управе, да се она забринула, како ће земљорадњу у земљи унапредити и како ће се земљорадницима помоћи у њиховом тешком положају.

По државном бројању има од сваке стотине само двадесет и пет које занатлије, које трговаца, које учена света; осталих седамдесет и пет јесу ратари. И ми видимо, да влада о њима ни најмање или управо никакве бриге не води.

Није реч о том, да се само једном реду грађана помогне, него да се поради на добру свију грађана, а највише да се ради на добру оних напуштених, од којих зависи живот свију нас. Не може добро бити ни занатлији, ни трговцу, па онда разуме се најмање може бити добро ученом реду, ако ратар пропада. А данас не видимо само ми, обични људи, да ратар удара јако у натраг, него је зло и назадак код ратара гурнуло у ребро и владу, те се и она буди из свог шовинистичког слепила, а сад као да јој је доцкан, те не уме да се довија и да спасава оно, што се још даје спасти.

Дуж плодне угарске равнице види се невоља и јад. Од земље и рода зависи све. Земља је донела род свој, али шта то вреди, кад род нема цене. Мудра политика наше владе стаје том на пут, да нема цене. Њена царина и трговачки уговори, које Угарска жртвује Аустрији, велика камата у штедионицама и зеленаштво, које још увек постоји и код појединаца и у новчаним заводима, све то не уме и не може ратар да предупреди, а све му то сиса и срч из костију. Уз ово долази још државни горчило и тера га из његове рођене куће. Све то мора тако да буде, јер државна благајница мора бити пуна. Како би се иначе министру финансије Векерлу певали у сабору славопоји!

Ни економска криза, ни ништаве цене храни, ни неродица пиће, ни ратарски немири, ни појави социјализма међу самим мађарским земљорадницима — све то не може да растревни владу из њеног политичког мамурлука; све су то за њу маленкости и она још никако и не мисли озбиљно, да пружи радикална лека друштвеном злу. Векерле је пред својим бирачима у Нађ-Бањи признао, да нам је економија на рубу пропасти, и то је све, што је влада за економију урадила!

Сад се тргоше у дванаестом часу две мађарске странке у угарском сабору: Апоњијева „народна“ странка и Кошутова „независна“ странка, па су почело да размишљају, како да уведу у свој шовинистички политички програм и програм економски. Увиђају зар оне, сад тек, потребу тога, кад је питање хлеба избило озбиљно на површину, и хоће да се смилују на јадника ратара, да му помогну.

Њима и влади препоручујемо, да загледе у економске прилике те „варварске“ Русије, па ће се одande многоме научити. Тамо у Русији не плаћа се земљарине, не плаћа се главарине, а наследне пристојбе су мање, но код нас. Па онда ратару се не сме продати у дуг неколико ланаца земље, пар волова или коња и ратила, које треба сваком за живот. А како код нас у том погледу стојимо? Зло и наопако!

Седам милијарда државних дугова терете нашу монархију. Седам гровница тресу наш државни живот. Питање хлеба искочило је у овбиљном облику пред нас, а угарска влада — хвата муве. Ако не ће ништа друго, оно ће питање хлеба срушити сваку владу, па и ову данашњу, која не ради на том питању.

Економски програм је данас животно питање сваке странке. Ко је против економског програма, тај је себи у напред ископао политички гроб.

Радикал.

Нови Сад, 13. октобра.

Српска и мађарска култура. — Каква је огромна разлика између српске и мађарске углађености и гостопримства, најбоље се показало у начину, како су чланови светског хигијенског конгреса примљени у српској, а како у угарској престоници. О томе је код тих гостију једнако мишљење, те хоћемо да донесемо, шта о том један знаменити Енглез у енглеском листу „Лансету“ пише.

„После представе, — (реч је о Београду) — нас су одвели на банкет, који се давао у дворани одма до позоришта. А онде, ја нисам могао а да не приметим разлику у реду и пријему према оном у мађарској Пешти. Јер, док се тамо, у Пешти, могао видети читав грабеж (scrambling) за столом и јелом — који је толике од нас немило зачудио („shocked“) у Београду ни један Србин, па ни Српкиње нису хтели сести, докле год се сви гости њихови нису угодно сместили! Сама вечера била је послужена по обичају, који влада у свима цивилизованим земљама; и ту није доиста било ни отимање из уста ни смотавања, ни бежања с флашама од вина, чему смо били живи сведоци у Будим-Пешти!...“

А на другом месту:

„Дакле, од седам у јутру до једног после по ноћи провело се у Београду под непрекидном и неуморном пажњом домаћинском. Велим, домаћинском, јер су и она господа, која су у хотелу одсела, пронашла: да је све плаћено! па чак ни млађи им нису хтели бакшиша примити!“

Па онда још смеју Мађари да се хвалишу, да су образован народ!

ПОДЛИСТАК.

ПРОСЛАВА НАРОДНОГ КАРАКТЕРА.*)

Народ српски колико га има и где год га имаде, од Будима бела до Уција и Скадра на Бојани, па од Арада града на брзом Моришу тамо доле до Солуна — славио је скромно, у тишини ретку славу, праву народну славу.

У понедељак 10. октобра наврши се пет стотина година, како погибе дика и понос народни, јуначина, какву ретко мајка рађа, штит и одбрана од неправде и насиља, силан и славан Србин — Краљевић Марко.

Марко беше јунак над јунаци. Његова телесна снага надмашала је снагу човечју. Али што је много више, његова душевна снага подигла га је у очима народним. Поштено срце и светао карактер уздижу га из ништавила обичних људи, из кужног ваздуха покварена друштва.

*

Велмужи и вође народне отимају се о господство. Сваки хоће да је први, а нико не ће да је народни слуга. Притисли лепу земљу Душанову на толико страна, а земља пропишта од унутрашњих размирица. И кад је требало да се реши, на коме је царство остануло, доживљу млада Краљевића Марка, јер ће им он без околиша рећи истину.

Протопоп Недељко не зна коме да се приволи царству. Хоће ли рећи, да је царство краља Вукашина, или Угљеше и Гојка, или нејаког царевић-Уроша. Па шаље чауше по Марка:

Хоће Марко право казивати
Јер се Марко не боји никога
Разма једног Бога истинога.

И Марко иде на Косово, да казује истину, прихвативши савета Јевросиме мајке, да не говори криво, ни по бабу ни по стричевима и толико да се не огреши о правду и истину, колико му је слатка рана материна. Мајка га испраћа речима:

Боље ти је изгубити главу,
Него своју огрешити душу!

Марко остаје чврст, непоколебив. Отац и стричеви обећавају му пола царства и царевање с њима, а Марко стоји као стена непомична; он млађи кара родитеља свог и стричеве; пребацује им неситост и незајажљивост, а царство намењује Урошу, јер тако књига каже; то је право и поштено.

Ко је тражио праведне заштите, нашао је у Марка. Где је требало устати против неправде, ту је Марко устао и постојао. Кад је требало одбранити убоге и нејаке против силних и моћних, Марков је топуз решавао. Ко је с њиме изишао на мегдан, подлегао је. Где год је било суда, суд је по Марку судио. Још је од народних пијавица задобијао силно благо и делио га кљасту и слепу, да га славе по свету, од онога доба до данас.

Марко ослобађа робињу девојку од двана ест Арапа. Марко избавља из тврдога града Варадина три српске војводе: Милоша од Поцерја, Топлицу Милана и Косанчић Ивана, па старога Топлицу, оца Миланова. Марко чини и соколу добро: Нахранио сокола меса јуначкога и црвене крви напојио. Марко укида намет-свадбарину, то ругло и зулум ондашњега века; укида ту срамоту и право, уведено по начину средњевековном: право прве ноћи. А кад Маркови телали објавише то девојкама за удају и јунацима за женибу:

Све повика, мало и велико:
„Бог да живи Краљевића Марка,
Који земљу од зла избавио,
Који сатр земљи зулумћара,
Проста м' била и душа и тело!“

Ни за часак није Марко допустио, да му образ српски потамни. Што на срцу, то му на језику било. Ни од моћнога султана није зазирао. Кад су Турци Марка султану оптужили, под сабљом је долазио султану на диван. Чело намрштио, обрве саставио, а султан је у напред знао, да Марка не сме љутити. Ко му у пркос иде и његову слободу скучава, тај му је непријатељ, и тешко њему, ако је близу Марка. Слободу је уживао и у својој слободи, и под Турцима.

Мегдане је многе поделио и увек је остао јунак од мегдана. Кад му је противник испред оштра мача умакао, пустио је за њим свој шестопери буздован, ретке тежине:

Четрдесет ока ладна гвожђа,
Двајест ока лепа, чиста сребра
И шест ока жеженога злата.

А кад је Марку на невољи било: Шарац му је веран друг и помагач у војевању био; крчмарица Јања, посестрима његова скидала му је турске окове тешке. Кад пак ни од куд помоћи, јавља му се из горице вила, верна осестрима Маркова и пружа му помоћ.

Колико му дивовска снага и јунаштво над јунаштвом вредило, толико два пут срце племенито, карактер неокаљан. Сви му се клањали, сви га поштовали, и старији и млађи, и силнији и моћнији, а слабији га до неба хвалили и славили за његова доба, па и после кроз пуних пет векова до дана данашњега.

*

У Марку је оличена снага телесна, величина душевна. У њему је оличен народ српски. Кад српска мајка успављује сина, пева му Краљевића Марка; са гусала јаворових, кад Србин иде у бој за народ свој, разлеже се песма Маркова и улева му снаге и чврстине, а кад суди и разбира о правди и поштењу, лебди пред њиме светао карактер Краљевића Марка.

Марко спава. Још се не буди. Челичимо се његовим карактером. Радимо, и — пробудиће се!

Раде Неимаре.

*) Ове године 10. октобра навршило се пет стотина година, како је Краљевића Марка погодила влашка стрела у по битке на Ровинама, кад је уз Турке војевао против влашког војводе Мирчета. Ову успомену данас наговештавамо и доносимо кратке црте о Краљевићу Марку због наших читалаца, који држе само „Заставу“ од петка. Пр. Ур.

СУХО ЛИШЋЕ.

Нека сета разлила се природом. Оно полагано нестајање бујна живота, који је до скора трајао, довикује ти: Ето мртве јесени, а за њоме љуте зиме!

Таквих јесенских дана, када сунце, истина, сјаје, али слабо, врло слабо већ греје, а јесењи поветарац носи се преко поља и ливада, превија у пола сухе биљке и стреса сухо

И ту њихову образованост, културу хоће као нешто боље, нами и свима Немађарима силом да наметну!

Далеко им лепа кућа!

*

Французи о путу краља Александра. — Париски „Фигаро“ пише: „Будимпештанско и берлинско путовање младог краља Србије има несумњиво велику политичку важност. Његов дочек од стране двају цара обавио се са тако великим спремама и сјајем, какви се само при најзначајнијим посетама развијају. Ми се сећамо путовања силнијих владара, но што је млади краљ Александар, који нису овако дочекивани; но ови су путовали провода ради, дочим је српски краљ путујући у Беч и Берлин политику правио. **Одрекао се независних прохтева**, којима су се његови саветници после државнога удара почели хвастати, **и покорна Србија ступа у оквир тројног савеза.** После изјаве Калнокијеве, да се Румунија придружила тројном савезу, ово је доста важна ствар. Изгледа, да у Бечу и Берлину више не полажу много важности на вредност Италије, те држе, да не могу даље поднети њене досадашње политике; траже дакле заменика. И мале балканске државе су позване, да на се узму ту улогу“.

Тешко Србији и српској мисли!

ПРЉАВШТИНА МИЛАНОВА И ВУКАШИНОВА.

Земун, 9. октобра.

„Душа људска јесте бесамртна,
Ми смо искра у смртној прашини,
Ми смо луча тамом обузета,
Авај људству, кад задња победи!“

Прљавштина у Светомировом кабинету избија све већма на површину. А како да не би, када су чланови тога кабинета све сами отворени противници српске мисли, прави тирани српске слободе и њеног народа.

Од доласка раскраља Милана притисла је и опет Србију густа тама, и то још у већој мери, него пре; данас се може на жалост казати: „Једна земља, а два господара“.

Од једнога кабинета, који се састоји из фармазона и Чивута, није се ни могло што друго ишчекивати, него што се дочекало. Они су дошли на крмило државно не да заступају интересе свога народа, него интересе своје и свога заштитника, распикуће Емила Разнована, прозваног Милана Обреновића, који са гомилом пљачкаша влада.

Запетост између Милана и Светомира наступила је великим сплеткарењем Чивутина Вукашина Петровића, министра финансије, јер је овај последњи за Милана подеснија личност, а у једно и за сваки „кшефт“ способнији, те је тако за Милана неопходно потребан, по што је већ и лицитација на прагу. Но није ово све.

Познато је, да овде у Земуну излази један немачки лист „Семлинер Вохенблат“, који је тек пре неколико месеци дошао доста вештом и опробаном уреднику Драгутину Цербонији у руке и који је прилично добро посвећен у прекосавске ствари.

Исти лист донео је чланак пре 4—5 недеља, који међу осталим прљавштинама Вукашиновим наводи и једну велику прљавштину његову, и то, како је исти за време српско-бугарског рата шињеле крао, назвавши га лоповом.

Вукашин нашавши се увређен, пошље свога брата Чивутина Перу шлосера, познатог „лиферанта“ у српско-бугарском рату у Земун, да преда ствар једном овдашњем адвокату, који би имао због увреде „части“, да уредника под оптужбу стави. Но по што се дотични адвокат не хте тога посла примити, врати се Пера у Београд, да о овоме Вукашина извести. Чива Вукашин пронађе други барут, те пошље исправку за лист и то по познатом сараденику „Нов. Времена“ Мики Тошићу. Дошавши уреднику Цербонији, извади исправку Вукашинову и предаде је са речима: „Имајте доброту ову исправку у ваш лист под најстрожијом поверљивошћу донети, за коју вам г. Вукашин, министар финансије шаље 300 форината награде, разуме се мени 100 ф. а вами 200 форината“.

Уредник изненађен овом понудом, прочита Вукашинову исправку, у којој се кривица са Вукашина баца на краља Милана, т. ј. да је крађа шињела тада извршена подстаком краља Милана, а не његовим!

По што је уреднику ова ствар и сувише озбиљна изгледала, стрпа изјаву у шпаг и одговори му: „Ја без знања власника г. Јове Карамате то не смем учинити; изволите самим и ако он допусти, донећу.“

Разуме се, да је и код овога лоше среће био, вративши се Вукашину у Београд без исправке и жуђене цели.

Број 42. „Семлинер Вохенблата“ донео је и опет једну оштру белешку против Вукашина, који је у Београду забрањен, у след чега данашњи 43. број доноси још жешћу белешку „(Pro Domo)“, у којој обећава, да ће ову овде горе наведену прљавштину у своје време јавности предати.

И тако данас Србија стоји на прагу уставне анархије, којој је вођа Милан, а војници напредњаци са Светомиром фармазоном и Вукашином Чивом. Да ли Вукашин помишља на судбину „Чивутина Сиса, обешеног министра“, то не знамо, али препоручујемо му ту књигу, која је лане под тим насловом у Београду изашла и која му може за поуку служити. . . .

△

САБОРСКИ ОДБОР.

Саборски одбор држао је прошле недеље пуних пет дана своје седнице и решио је преко 500 предмета.

Од многих предмета доносимо: Исплатиће се свештенству у Горњој Крајини 25.000 фор. за неприкупљени парохијал. — Избор црквене скупштине у Бешки потврђен је. — Наређено је, да парох у Опатовцу и Сотину добије од ових опћина стан у нарави или станарину. — Упућена је градска опћина у Темишвару, да издржава протиног капелана из дотичне закладе. — Позван је епарх. админ. одбор бачки, да поднесе списе у ствари збацивања председника, потпредседника и перовође у Госпођинци. — Тодор Манојловић, гимназиста из В. Бечкерека добио је стипендију Адамовићеву од 300 ф.; Петар Симоновић изучени гимназиста из Карловаца од 300 ф. и Иван Маширевић, правник у Јегри од 400 ф. — Марко Витас, богослов у Карловцима добио је Бањанинову стипендију од 300 ф. — Момир Протић, правник у Загребу, Богдан Стојановић, правник у Загребу, Милосав Путник, изучени гимназиста из Руме и Наум Марјановић, гимназиста у Печују добили су Сервицкову стипендију од 105 ф — П. Соларић изучени гимназиста добио је Путникову стипендију од 200 ф. — Јован Ђурђевић, ученик трговачке школе у Земуну добио је Петровић-Харишеву стипендију.

А шта је са сазивом народно-црквеног сабора?

Поуздано смо извештени, да су нека господа у саборском одбору била спремна, да закључе сазив сабора, али у последњем тренутку присетили се. Шта је то морало одвратити господу од њихове родољубиве дужности? Господа су изгубила одважност, по свој прилици на основу каква мига „од горе,“ и за то народ српски не може да дође до свог сабора. Зар члановима саборског одбора не удара румен у обраве, кад се виде у својству послушних извршиоца воље угарске владе? Жалосно!

БОЛЕСТ РУСКОГ ЦАРА.

У болести руског цара не види се знатне промене. Болест напредује полако, али није тако напредовала, да се треба бојати нагле смрти. У телу је цар врло омршавио, а ноге су му надувене.

Цар не лежи у постељи, него је наслоњен у наслоњачи. У недељу је шетао по сахата по врту у Ливадији. С тога се држи, да крај његову животу није тако близу, као што проносе вести.

Кад је цару у један мах на горе пошло, онда је наредио, да му дођу сви велики кнезови и хесенска принцеза Алиса, невеста наследника престола, јер је цар желео, да види невесту свога сина пре смрти своје и да јој даде свој благослов.

У понедељак у 6 часова пред вече стигла је принцеза Алиса са великом кнегињом Феодоровном у Ливадију, где их је дочекао велики кнез наследник престола Николај. Чим су стигле, одмах је Алиса посетила цара и царицу и са царицом је отишла у цркву, где је била служба божја.

Прелав принцезе Алисе у православље биће у царској капели у Ливадији. Кум ће јој бити велики кнез Сергије.

Било се пољуљало мишљење, као да цар не ће оставити престо сину Николају, јер по кућевном закону цара Павла I. мора бити наследник престола у 21. години ожењен, иначе да не може бити цар. А ако он нема мушког наследника, онда долази за наследника престола најближи мушки рођак по оцу. Но сумње у том више нема. Наследник престола Николај потписује својеручно већ од више дана све званичне списе.

Међу тим у прошли петак била је у Петрограду ванредна седница државног савета, у ком је донет манифест о наследству престола у случају цареве смрти. По што прави наследник престола Николај није ожењен, те нема ни деце, то би морао бити наследник престола један од његове браће. А како је велики кнез Ђорђе болестан, то ће наследити престо најмлађи син царев Михајло, док Николај не добије сина.

Венчање великога кнеза Николаја са принцезом Алисом било је одређено за среду.

По вести из Одесе од среде, цар је врло наклоњен на спавање. Лекари тумаче овај знак, да се смрт нагло приближује.

ВЕСТИ ИЗ СРБИЈЕ.

Прилог. Пре кратког времена дала је београдска општина 2000 динара, да се набави нови лек против дифтерије, а сад је опет одредила на ту исту цел још 2000 дин. Држи се, да би најбоље било, да се за ову цел образује један велики одбор, који би скупљао прилоге, јер са овом ствари не треба губити времена.

*

Спроведен. Управа четврти палилулске спровела је истражној власти чувара јеврејског гробља, да би се извидела ствар о пронесеној вести о закланом детету. Ову ствар треба свестрано испитати, па ако нема ништа у ствари, да се не сумњиче људи ни криви ни дужни, јер је сумња исто тако тешка, као и сам чин.

*

Протеран. Чувени скитница и лопов Анва Бокти (Јован Јагодић) јуче је ухваћен и осуђен, да се протера у Аустро-Угарску. Он је пре кратког времена прогнат био, па се опет вратио. За оваке би случајеве требало таквог скитницу осудити строжије на затвор, јер њему ништа не смета, да се опет врати.

*

Пера Тодоровић и бечки „коресподенц-биро“ (Новинарско звање). „Одјек“ је онамад донео једну вест, како Пера Тодоровић стоји у туђинској служби реченог бироа, који о Србији већином распростире лажне гласове. Пера Тодоровић одговара „Одјеку“ и наводи, да је „Одјек“ изврнуо истину. Он пита: да ли збиља у Србији може бити продан туђински агенат један такав човек, какав је Пера Тодоровић, човек, који већ четврт века ради као јаван политички трудбеник и т. д. И ми мислимо, да јаван радник не би могао бити туђ плаћени агенат, али по што је Пера Тодоровић био непрестано агенат напредњачки, па либерални, па сад неутрални, мора човек посумњати и у шта више Он се хвали, како је стекао глас као књижевник, а у новинарству стоји на првом месту. Оно прво не ћемо му спорити, али је у новинарству Пера Тодоровић сада далеко од првога.

лишће с дрвећа, — волим, да се шећем изван села.

Оно лако, лагано нестајање зеленила, изумирање бујности, па болно шапутање суха лишћа, када ветар њим поиграва, па тужно цвркутање птица, које се спремају на далеке путе, преко поља и ливада, шума и планина, преко села и градова, — све ми то прелије душу неком слатком а тужном сетом, те ми се чини, да је лепо, када се полагано умире, нестаје. .

Таког једног дана упутио сам се изван мога села. У посматрању и мислима несам ни опазио, да сам стигао под ограду суседног села Грабовца.

„Када сам већ ту“, рекох сам себи, „ајде да видим, шта ради стари Кузман Мићевић“.

Смишљено, учињено.

Нађем га, где седи пред својим кућерком и греје се на јесењем сунцу. Крај њега на насипу пружио се гарави мачак, па мотри тамо-амо, мало подаље извалио се кудрави пас, а у дворишту по земљи ријеше прасе. На улици чујем, како патке качу. Чим ухватих за кваку на вратима, поче кудроња лајати.

„Шибе“, виче му старац. „Да си тако ноћу важан, вредио би нешто“.

„Деда-Кузмане, да сте ми здраво!“, јавим му се.

Старац подиже очи и погледа, одакле му глас долазио.

„Ти си, синко!“ рече, а на лицу му се видела веселост.

„Да, деда, да. Леп дан, угодна шетња, па дођох, да видим, како ви животарите“.

„Ето, синко, како видиш. Старост слабост, па се не да више. Отимам се помало, али ме обладала рђа. Осећам, како ме полагано нестаје. У трошноме телу овом живот се полагано гаси, још само тиња, па сам драги бог зна, хоће ли ме већ сутра бити.

„Шта вам је, деда, те сте тако тужни, невесели?“ упитах старца.

„Ето тако, дошло ми је, да се расплачем“, одговори тужно старац.

„Па што не идете ћери? Тако је то, када је човек саморан; ни живети му се не мили“.

„Е, рано моја“, уздахне старац, „ишао бих ја својој Јеки; зове ме, наваљује на мене, да јој дођем, да ми, — каже, — заклопи очи; али ето прирастао сам за ово огњиште старо; не да ми се за живу главу од њега. Тако сам се с мојим дедовским огњиштем срастао, да би изван њега тешко умрио, а овако на дедовском огњишту лако ћу уснути вечним сном. Није шала, 70 година живети на груди овој, проживети многе боле и тихе радости, натапати је сузом и знојем својим, па се ње под старост одрећи, умрети у незнану свету. Волим своју Јеку, јединицу своју, тешко сам се с њоме, када је војну своме одлазила, растајао, али да се растанем са старим огњиштем овим, тога не могу ни под коју цену да учиним. Чини ми се, више љубим старо огњиште ово од ћерке јединице. Ово је наше породично огњиште, а ја сам последњи изданак породице своје; клетва би, чини ми се, пала на мене, починио би издајство, да не умрем на њему“.

„Хеј, деда Кузмане, лепо ви говорите и лепо творите, ама баш као важан човек и Србин; али ето јада нашег, тако не говорише и не чинише они Срби у овоме месту, који напустише своја дедовска огњишта пустише туђине, да се на њима настане, а они се размилише по свету“.

Деда-Кузман ми не рече ништа. Он зажмирну очима, уздахну дубоко, и учини ми се, даде се тужном сећању.

За то време посматрао сам кућицу, у којој животари деда-Кузман; његово огњиште, како сам рече.

Кућица та беше права његова слика и прилика — и она остарила. Најерила се, баш као што се и он погнуо, збацила је са себе креч, баш као што је и он ороиуо; трска на крову разбарушена, баш као што и њему испод огромна масна шешира неуредно власи вире. Стакла на прозорима полупана, а деда их заменио танким лесковим дашчицама. Обоје — он и кућа — слика оронулости, пропадања.

Старац проговори:

„Видиш ли оно дрво тамо? . . Лишће с њега на земљу пада, а ветар га разбацује. Пре се зелено њихало на гранчицама, а сада га ветар разноси. Куда? Бог би га знао . . . нестаје га . . . Томе сухом лишћу слични су и они Срби, који напустише своја дедовска огњишта, на којима су се излегли, опернатили и снагом се опасали. Оставише своја топла огњишта и нестаде их. Савише себи по гдекоји до душе нова огњишта, али се већим делом не згрејаше на њима. Где ће ново огњиште давати оне снаге, што је старо даје?“.

„А зар несу, деда, они морали да напусте стара огњишта?“ упитах старца.

„Морали . . . морали . . А што да су морали? . . . Истина, надошла је немаштина, расцепканост, тешка времена, али се све то лакше могло на топлу огњишту сносити. Јадници се препадоше, оставише рођену груду и дадоше се ветру, као и ово сухо лишће, и нестаде их . . . По српским се огњиштима туђин раширио. Душа ме моја боли, када погледам по овоме, некад чисто српском месту . . . Где су оне лепе девојке што весело у колу поскакиваху, а песма им се из јасна грла орила и по долу и по пољу, по ливади и по њиви, шуми и винограду! Где су, питаш ме. Сухо лишће . . . Где су они чили момци, справни на шалу и поскочицу, на свако дело јуначко и на најтежи посао! Где су питаш ме! Сухо лишће . . . А где су оне српске мајке, што су у озбиљном послу училе ћери своје српској песми, да их певају, како само Српкиње знају. Где су питаш ме, где су? Сухо лишће . . . Где су они озбиљни мужеви, мудри на збору и договору, вредни на послу свакоме. Где су, хеј, где су? Сухо лишће . . .“

Старцу се стегну грло, а топла суза отисну се низ смежурано лице.

Мало за тим настави:

„А где је она српска реч, звонка, мила, мекана? Где је, не питај ме . . . изумрла . . . Да, рано моја, све се то изменуло. Ја свога села, лепог српског села, не познајем више. Чини ми се по кад и кад, да се моје огњиште пренело у незнани крај, где не познају наших лепих песама, нема милогласних речи наших, ни мома сличних вилама из горице, ни момака хитра скока, ни матера Српкињица, ни мужева пуних мужевности и одважности.

Није питање сад, да ли неко уме лепо да пише, него да ли је то писање часно и поштено!

РАТ ИЗМЕЂУ КИНЕ И ЈАПАНА.

Јапанска се војска налази по свој Кореји, али се ипак налази Корејаца незадовољних, који би се подигли, кад би имали оружја. Четир стотине јапанских војника налазе се у краљевој палати у Сеулу, јер се држи, да отац краљев стоји у свези са незадовољницима у Тонгаку.

Други син корејанског краља отишао је из Шемулпа као нарочити изасланик, да јапанском цару однесе поклоне. У Шемулпу налази се 1800 јапанских рањеника, где се негују. Тако исто налази се и у Сеулу. 2100 рањених послати су у Јапанску. У Пинг-Јангу налази се 12 кинеских рањеника.

Јапански сабор у Кирозими затворен је. Сви предлози владини прихваћени су једногласно. Сабор је управио адресу на владу, у којој препоручује влади, да жеље Микада (цара) испуни, да се рат до краја изврши и да се мир поново поврати, а слава јапанског народа уздигне. У адреси се изјављује, да се неће допустити мешање других држава у ратни спор, које би затим тежиле, да стану на пут Јапану, да не постигне свога смера.

Индија се врло узнемирила због јапанских победа, јер се боји, да ће јапанске победе моћи да буду опасне по Индију, која је на граници Кинеске.

Кинеско бродовље оставило је пристаниште Вај-Хај-Вај, да покуша, да нападне јапанске бродове, који крстаре код југозападног предгорја. Из званичног кинеског извора дознаје се, да је била битка код Видју-а. Јапанци су се повукли према Пинг-Јангу са губитком од 3000 мртвих и рањених. Кинези су изгубили 4000 људи.

ДОПИСИ.

Каменица, октобра месеца. Ми Каменчани ваљда смо најгрешнији на овом свету. Док се у другим општинама на бољитку и напретку ради, дотле у Каменици све натрашке и у пропаст иде због нереда у општини. Док је био начелник Ђорђевић, било је и реда, а од како је овај садашњи наступио звање, ту се не зна, ни ко пије, ни ко плаћа, јер чини сваки, шта ко хоће. На један миг сви чиновници из звања пре времена иду да се играју дарока, а за остале послове већ бог се стара. Натароша опомиње котарски суд и област на рад и шиље чак изасланика из Ирига на његов трошак, и то све начелник мирно гледа. А шта да кажемо за благајника? Он у државну књигу од пореза мање уведе, него што народ плати. Таквих случајева могао би доста навести.

С. Симоновић у жупанијској скупштини израдио је, да се благајнику снизи плата на 300 ф. али док је он био тамо, брже начелник сазове одбор, те благајнику подигну плату на 400 фор. на које је благајник пристао, само да се не распише стечај. Али му није било тога доста, него се још потруди, те добије још 100 фор. Сада каменичка општина плаћа благајника 500 фор. место 300 фор. Тако се код нас размећу новцем. Начелник мирне и ваљане грађане најгорим погрдама обасипа у општинској кући и невине људе изазива, те их још тужи због непристојног понашања према чиновнику; па сироти људи одлежавају по неколико дана, које би он требао. Он је напустио полицију, да невине људе голом сабљом туку. Начелник је полицији подигао плату без одбора па 15 фор., а било је 12 фор. Знамо и за што. Треба начелника и благајника сваки дан слушати и радити. Због тога су неки од полицаја и зафалили, јер за најмању ствар благајник шиље у Нови Сад. Ми добро знамо, да је начелник за шљунак примио 49 ф. 75 н. а да ли је толико уведено и у књигу, то ћемо видети. Зар је општина морала платити оних 25 фор. за комисију, што је начелник без дозволе одборове на туђем земљишту ћуприју правио, па је досуђено, да се плати оштета и остали трошкови до 60 фор. Да ли се оном може поверити општина, којем данас сав капитал под теретом лежи? Ми ово износимо на јавност, не би ли се који заступник у жупаниској скупштини и за нас заузео, те изнео и ово дело на видело. Не чујемо ли гласа у жупаниској скупштини, принуђени ћемо бити сами молбу са 100 и више потписа поднети, јер овако ако још дуго устраје, ми смо на врхунцу пропасти. Али ми се надамо, да ће се у првом заседању жупаниске скупштине чути глас и о нама.

Реља.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Сомбора** 11. о. м.: (Плодови српске апоњевачке странке). Сад у недељу видели смо немио призор по овдашње Србе. Србин Гавра Иђушки сина жени, сватове држи, Србе у сватове искупио, па сватови треба да су српски; сваки па и најмањи спољашњи знак треба да показује, да су то српски сватови. Место да видимо гајдаша са гајдама у српској тробојници, на свекрови коли видимо ми, како се вије и лепрша велики мађарски барјак, који је од апоњевачког кортешовања заостао. — Такав је ето плод апоњевачке странке, да Србин српске сватове мађарским барјаком украшује. Румен нам је у лице ударио, главе морадосмо окретати, да оваке српске сватове код српске цркве па великој пијаци под српског православног крста — не гледамо. Надамо се, да се овако што код нашег народа више не ће догодити, јер прави Србин такво што не може и не сме учинити. При свечаним приликама, свугде и увек придржавајмо се само својих лепих старих обичаја, који су нам од дедова наших у аманет остављени!

—ш, —ћ.

Вести из места и са стране.

Краљ Александар на путу. Кад се краљ Александар враћао из Берлина у Београд, свратио је у Беч, где се састао са грчким краљем Ђорђем. Грчки краљ одликовао је српског краља великим крстом св. Спаситеља. У Бечу је српски краљ отишао дворском сликару (фотографу) и дао се сликати. Посетио је дом вештина, дворски музеј и друштво вештине. Био је па представи у дворском позоришту. После овог уживања вратио се краљ у четвртак у Београд. Његово бављење у Бечу требало је дуже да траје, али „чисти“ послови и „јасан“ положај у Србији журе га у Београд.

Нова српска школа. Српска православна црквено-школска опћина у Суботици, у Бачкој, отворила је српску вероисповедну школу на суботичким салашима т. зв. „Калабији“. Ово је дело сваке хвале вредно, јер је на салашима већина српске деце, која су била без икакве школске наставе, а комуналних школа нису могли похађати због неразумевања језика.

Румско српско певачко друштво приређује у недељу дне 16. (28.) октобра о. г. у гостионици код „Орла“ вечерњу забаву са позоришном представом и игранком. Распоред: 1. „Боже братимства“ од Јенка, пева мешовити збор. 2. „Ој облаци!“ од М. Топаловића, пева мешовити збор. 3. „Даворови двори“ од Јенка, пева мушки збор. 4. „Гушче Буковачко“. Шаљива игра у 1 чину, превод по Бајиру. 5. Игранка.

Упао у студенац. Јављају из Петроварадина, да се тамо ових дана удавио у студенцу Лука Дивилд. Дивилд је ишао с коли и буретом по воду за кућевну потребу и како је студенац отворен био, он из непажње упадне унутра. Његови код куће приметили су, да Дивилда дуго нема и кад се коњ с колима вратио, а без господара, оде син Дивилдов да види, шта се то догодило и тако изваде несретног Дивилда удављеног из студенца. Чувајте се отворених студенаца!

Одважан избављач. Јављају из Сомбора, да је у прошли четвртак ноћу избављен од извесне смрти ноћни чувар на месту, где се гради нови мост преко Францова канала за железницу, која ће ићи од Баје преко Сомбора на Нови Сад. Ноћни чувар ишао је преко моста пијан и упадне у канал. Млади раденик Артур Вајнер пазио је те ноћи на градњу ову и кад је зачуо запомагање, пожури се тамо, скочи у воду онако у хаљинама и шчепа за косу дављеника, те га још жива извуче на поље. Ово је ове године други случај, да је овај млади раденик спасао човечји живот, ставивши свој живот у опасност.

Немири у Истрији. У недељу измењен је званични натпис па котарском суду у Пирану, те је у место талијанског намештен талијанско-словенски. При том је дошло до изгреда и немира, који су изазвали Талијани, вичући: Доле са Словенима! Живела „Лега Национале!“ Живела Аустрија! Живела Истра! Светина је починила велике штете на двору двојице римских каноника, који нису одобравали, што се један њихов друг заузео за Талијане. Провалила је врата и набацала у куће сила камења. За тим је свет навалио на котарски суд и разлупао све прозоре. Оружници су запретили, да ће пуцати, на што су се изгредници разишли. Намесник Риналдини послао је у понедељак посебног чиновника с кумпанијом војника. Мир није даље нарушен.

Несрећа у рудокопу у Анини. У рудокопу у Анини близу Темишвара догодила се велика несрећа. Динамит, којим су и против забране радници разваљивали камен, распрштао је окно и затрпао је много радника. Извађено је досад четрдесет мртвих људи. Осим радника из Анине било их је из Саске и Чиклова. Сви су сахрањени уз велико саучешће света из места и околине.

Вештачка крађа. Неки шмокљани у Пожупу хтели су да се хране месом, а нису хтели за њега да плаћају, па науче свога пса, да краде месо из месарнице. Свако јутро редовно шиљали су пса па трг и овај је у сваки пут, кад газда није спазио украо по који комад меса и однео га кући. Месару на послетку дозлогрди и пријави редарима, те власт подигне тужбу против његова господара.

Изврнуо се чамац на води. Из Крупе на Уни јављају, да се Мојо Мечић из Крупе са своја два сина Мехмедом и Муратом у обичном чамцу возио на реци Уни. На једном месту Уне т. св. „Подмлинарској брани“ ударио је чамац тако јако у обалу, да се одмах сав распао. Отац и синови падоше у брзу Уну, која их понесе собом. Мехмед и Мурат срећно испливају из реке, али старог Муја однесе вода, у којој се јамачно удавио.

Чудо од човека. Улицама Њујорка корача од неко доба од прилике два метра висока прилика, која се креће напред помоћу електрицитета, а уз пут пева енглеске песме и напеве талијанског позоришта. Овај чудан човек креће се као прави правцати човек. Нова електрична лутка није као онај парни човек, што га је у своје доба саставио професор Георг Море. Његов човек није био ништа друго, но нека врста локомотиве, само што је ходао ногама и то брзином 5 до 8 километара на сахат, дочим електрични човек може превалити и 18 километара на сахат. Ово електрично створење обучено је у фрак, има око врата белу огрлицу, а чизме су му од железа, али имају кожне ђонове. Кретање руку и ногу сасвим је правилно и прилика не губи равнотеже. Кад пева, отвара уста као прави човек. Не ће бити никакво чудо, ако буде та прилика ишла по улицама америчких градова и препоручивала какав сапун, или кад би се овакви људи употребљавали за држање каквих политичких говора у јавним скупштинама.

И ипак је оздравио. Не давно разболео се у Кинеској неки члан царске породице. Одмах су били позвани најгласовитији лекари у Пекингу и ако се може веровати званичном листу кинеском, било је код болесника сто двадесет и три лекара, па болесник ипак није умрио; шта више оздравио је!

Увоз марве у Угарску. Брзојављају нам из **Шида:** „Забрана увоза марве из Хрватске и Славоније у Угарску дигнута је, те ће се марва купљена у Шиду на вашару 17. (29.) октобра смети да увози у Угарску“.

Новије вести.

Несрећа у руском царском дому. Руском су цару дани избројани. У недељу је узео свето причешће. Док се он бори смрћу, донде је и стање његовог сина Ђорђа очајно, и његовој бољи нема лека. У том ужасном положају потресено је и здравље руске царице, живци су јој уздрмани, те се боје, да ће јој ум настрадати.

Бугарско собрање. Странке бугарске у Софији држе своје преговоре пред отварање собрања. Означени су за председника собрању Тодоров, конзервативац и Балабанов, Цанковиста. Влада је себи склопила већину од 40 униониста, 40 Радославоваца и 12 конзервативаца. Принц Фердинанд стигао је у среду у Софију.

Социјалисте у Италији. Талијанска влада разрешила је социјалистичка друштва. С тога су у Милану 8 посланика од крајње левице издали манифест са много потписа, у којем протестују против забране и објављују, да ће установити талијанску лигу за одбрану слободе.

Сабор у Белгији. Министарски савет у Бриселу изјавио је, да је против тога, да краљ лично отвори сабор, јер се боје, да ће се изложити увредама од стране социјалиста. Краљ међу тим остаје при том, да лично буде при отварању сабора. Држи се, да ће социјалисте у првој седници подићи изјаву републиканску.

Крвав сукоб са анархистама. У Фиоренцији равио се у среду приликом хапшења анархисте Рафајила Малинконија, крвав сукоб између редара и другара му. Каплар Мархети убијен је у бодом у срце, друга два редара јако су рањена. Пет оружаних анархиста ухапшено је.

„И све ми се то учини као сан, варљив, немио сан, али ето, рано, невоље, није то сан немио, него јава немилија. Моје рођено, моје мило село, постало ми је страно село. Ни слепац гуслар не долази овамо, около кога смо се некада сакупљали и слушали тужне песме о слави Србиновој — ни даха се није чуло — о славноме кнезу Лазару, о бој косовскоме, о девет тића — девет Југовића и десетом старом Југ-Богдану, о дели-Марку Краљевићу, Рељи крилатоме, соколу Милошу Обилићу и другим дикама поноса нашег, — ни он не ће више овамо“.

Старац се занео. Потамнело око засјало, уста отворио, видим га, како гута речи слепца гуслара.

После мале почивке старац настави:

„Да, гудио нам и о проклетом Вуку Бранковићу и стискасмо песнице и проклињасмо народном клетвом црног издајицу, који нам је оцрнио славно и сјајно име српско. Па када Срби у овоме месту почеше остављати своја стара огњишта, виках им: Ви сте Бранковићи, црни Бранковићи! Да, Бранковићи. Он је учинио издају, што је издао цара честитога, ви чините издају, што остављате домове своје, отварате странцу врата у српско село, да га сатру. — Бранковићево племе није било сретно, пазите, не ћете ни ви наћи среће другде, расућете се по свету, као што и сухо лишће, када га ветар свуда разбаци; ни трага вам не ће бити. И догодило се тако. — Ни слепац гуслар, кажем ти, не ће више у црно ово село... ко ће да га разуме, ко ће да се опаја спомињањем српске прошлости. Србина нема, туђинац тога не разуме... Јадно моје село, што си дочекало!“ уздахну старац.

„Тешимо се деда“, рекох, „није тако свуда. Српство се лепо развија и напредује мило“.

„Ма приповедао си ми синко; али си ми и то казао, да ми Срби треба да сабирамо снагу своју, јер смо бројем мален народ, а душмани имена нашег хоће са разних страна, да нам корен подгризу, па је осетљив губитак, кад се изгуби и у последњем месту нешто“.

„Истина је деда, али не клонимо! Србину није нахудило петвековно угњетавање, па не ће ни ова невоља“.

„То ме и теши. И за то не ћу да остављам огњишта свога, да покажем другима, како је слаби старац Кузман Миљевић самовао, патио се, само да може склопити очи на дедовском огњишту.“

Сунце је тонуло за гору.

„Е, ајде, синко, ајде!“ каже Кузман. „Ево ноћи; морам да натимарим ово мало животиње. А када будеш опет доспео, донесидер ми ону књигу, па ћеш ми читати о красној оној српској слави. Када о њој слушам, чисто се подмладим.“

* * *

Кузмана Миљевића почело нестајати. Што јесен дубље, његов живот све тамнији. Често проседим поред тога „последњег грабовачког Србина“, како сам га прозвао, по читав сахат. Он ми прича о минулим бољим временима тако заносно, да сам готово плакао, што сам се родио баш у ово тако јадовно доба, а ја њему читам о српској прошлости и слави.

Беше суморан јесењи дан. Небо се натмурило, ситна киша сипи; — неугодно време.

Кузман Миљевић поручио, да му дођем.

Затечем тамо Јеку, где двори старца, који је лежао на трошну кревецу.

Чим сам ушао у собу, старцу синуше очи, а Јека се расплака.

„Како је?“ упитам.

„Добро, добро, на старом огњишту увек добро!“ рече старац.

„Ето,“ плаче Јека, „наговарам даду, да иде са мном, да ту у самоћи не умре.“

„Каквој самоћи?“ подиже се старац на кревецу. „Миле су успомене са мном на овом огњишту, с којим сам срастао, а само смрт раставиће ме од њега. Чујеш ли, синко, јеси ли донео ону књигу о слави Србиновој?“

„Ево је, деда!“

„Седи-дер ту поред мене, па ми чати о боју косовскоме.“

Када сам прочитао стихове:

„Ја невера никад био нисам,
Нит' сам био, нити ћу кад бити“,...

подиже се старац у кревету и рече:

„Ја невера никад био нисам. Моји земљаци оставише стара дедовска огњишта своја и нестаде их као сухо лишће. Ја сам веран био груди овој. Хеј, али и ја сам ти сухи листак, ето последњег часа, пашћу, и стабло моје породице голо ће остати. Ћери, не допусти, да се на овом огњишту туђинац настани... Нека по њему расте коприва и драч, само нека се туђин по њему не башкари... Имадеш синчића, а даће ти Бог још деце; најстаријег настани на дедином огњишту, нека се снажи старом дедовином нашом... Приђи ми ближе!“

Узе је за руку.

„Разумеш ли, ћери, жељу баба свога, последња је то жеља... Не дај, да туђин оскврни места овог. Нека по њему расте драч, док се соко не осили и не очисти места овога и оживи га опет српским животом. Обећаваш ли, ћери?“

Јеки грунуше сузе на очи.

„Обећавам, дадо!“

„Нека је слава Богу!“ рече деда слабим гласом. „Сухи листак ветар односи; почиваћу барем уз своје... збогом, децо!“

Јека му заклопи очи.

* * *

Бејаше леп јесењи дан. Последњи зраци падаше по жутој трави и целиваше сандук, у ком су почивали земни остаци „последњег Србина“ у Грабовцу. Мало за тим спустише га у гроб.

„Нека ти је лака српска груда, честити старче!“ рекох и с болом у души повратих се у некад српско село — Грабовац

А дедино огњиште?

Оно је остало пусто! А хоће ли када оживети? Хај, тешко је рећи — српским животом. Странац из дана у дан све више поплављује српска огњишта у Грабовцу. И право рече деда: Срба туде нестаје као сухог лишћа...

Српство мило, јачај на осталим местима и развијај се бујним животом, да се надокнади оно, што се на неким местима губи!...

Сиротица.

Народна привреда.

Значај раног сејања кукуруза. Ја сам на овоме месту пре две године писао: да би требали раније да сејемо кукуруз. Разлог за то навео сам: што је земља с пролећа влажнија и за орање погоднија, те се лако може узорати; и што рано посејан кукуруз добије времена, да боље напредује и пре сазри; док, кад се одоцни с орањем, наступи велика припека, земља се суши, испече, те се не може да узоре, и ако су узоре, кукуруз не напредује добро, доцкан зри, па, још ако јесен рано наступи, остане или не дозре или се неуредно среди, те се у салашу квари. Ова година потврдила је моје назоре. С пролећа је земља била погодна за орање и сејање кукуруза, али су пољопривредници пропустили ту таку згодну прилику, и задоцнили се с орањем. Доцније наступе незгодне прилике, и орање се за сетву кукуруза продужавало чак до јуна месеца. Тако доцкан посејан кукуруз, пошто су га ухватиле суше, није могао напредовати, и берба је сасвим слаба. Сем тога, ти кукурузи не ће довољно бити зрели чак до друге поливине, па и до конца месеца септембра, а јесен је наступила рано, те и оно, што буде родило, не ће се моћи средити правилно, већ ће у салашима испропадати. Ја сам први у својој околини, у пољу узорао и посејао, кукуруз. То је било пре Ђурђева дана. Тек кад сам ја пратио мој кукуруз, други су га у том пољу сејали. При свој суши и непогодној години по кукуруз, мој се кукуруз, баш за то, што сам га рано посејао, могао изборити од суше, развити и денети род много обилнији, него што ће донети околне њиве, па је и сазрео много раније од свих кукуруза у том пољу. Ја сам га обрао 31. августа, а околни кукурузи још су потпуно зелени. Ето, каквог значаја има рано сејање кукурза. Ја ово износим, те да бих на ову околност скренуо пажњу наших пољопривредника, јер је кукуруз свуда код нас у великом обделавању. Само њиве водоплавне могу се доцније засејавати. а све остало што пре, то боље. „Т.“

Овогодишњи кукуруз. Кукуруз ове године није ништа родио. По званичним извештајима било је обрађено кукурузом у целој Тројединци до 160 јутара земље, и на тој површини био је природ на 3 постотка изнад средње руке и врло добар, на 8 постотака средње руке, а на 89 постотака је био испод средње руке и врло лош. Лањске године био је природ много бољи, јер је на 58 постотака обрађене површине био изнад средње руке и врло добар, на 37 постотака средње руке, а само на 5 постотака испод средње руке и врло лош. Ове године није био природ добар, ама ни у једној жупанији. Шта ће јадан народ без леба преко зиме!

Да кокоши зими носе доста јаја, ваља их хранити зрњем, кукурузом, јечмом, зобљу или пшеницом, које је натопљено у живом кречу. То се чини на овај начин: Узми комад негашена креча, па га поли топлом водом; за тим начини гомилицу од дотичног зрна, поли је овом течношћу и добро промешај, тако, да је свако зрно наквашено. Пре, него што храниш кокоши, мораш то зрно добро осушити. Исто тако ваља поступати, кад завлада црквина међу живином, а не буде том видљивога узрока.

Трговина.

Нови Сад, 13. окт. Пшеница прве каквоће 6 ф. 10 н. Пшеница средња 5 ф. 60—80 н. Пшеница лакша роба 5 ф. 50—— нов. Наполица 5 ф. 30—50 н. Јечам 5 ф. 40—50 н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Кукуруз 6 фор.— до — н., нови у клиповима 3 ф. 10—— н. Маст 48 фор. Сланина сува 50 фор., дебела паљена 50 ф. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 40 н.
„ средњи . . . 38 н.
„ лаки . . . . 36 н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 15—30 ф. по комаду.
Јагњци . — ф. по пару.
Овци . . 8—12 ф. „

*

Стање воде под Новим Садом.

12. окт. било је 2·80 мет., а 13. окт. је било 2·76 мет.

*

Беч, 23. окт. п. рим. (Ориг. извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11.685 ком., а дошло је 3485 ком. млађе врсте и 7488 комада угојених мађарског соја. Свега 10.973 комада дотерано.

Трговина тромија.

Продавало се:

Прима роба $35^1/_2$—36—$36^1/_2$ нов.
Средња „ 34—35 н.
Сремска „ 34—35 н.
Назимад „ 35—38 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 43 ф.
„ „ масти . 45 ф. Све од 100 кгр.

*

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи од 12 (24.) октобра.

Дукати — — — — — —	—	5 ф. 90 н.
Наполеондори (20 франака)	—	9 ф. 89 н.
Угарска златна рента —	—	121 ф. 80 н.
Аустријска златна рента —	—	123 ф. 50 н.
Угарска крунска рента —	—	96 ф. 70 н.
Немачке држ. марке (од 100 мар.)		61 ф. 05 н.

ПРИПОСЛАНО.*)

Оним жалосним Србима, а ревносним чивуцким калфама, који су ме преко мађарских новинара у овдашњем мађарском листу као влашког агитатора представили, на које се човек само смејати може, нека је просто; а беспосличару Кости Сабову, који себе лукавством на овај начин као „ватреног“ домољуба суду представља, а мене да што боље опрни, мећем на „племенито“ срце му ову народну пословицу: „Стани мало од Добоја Мујо и ми коња за трку имамо!“ Председнику г. Рајићу, који ми је у последњој одборској седници као сиротом учитељу тромесечну плату изволео задржати, а у будуће наредио да се „никако“ не издаје, желим му од свемогућег творца само један горки час, да увиди шта је невоља и јад!!

У Сегедину 22. октобра 1894. године.

Љуба Милованов,
учитељ.

Г. Сими Керечком,
ВОЈКА.

Ако хоћете, да се одбраните од дописа у 143. броју „Заставе“, то знате шта ваља чинити, и онда ћете и дознати с ким имате посла; али путем новинарске преписке не ћемо ту ствар пречишћавати. Од они речи не ће нико бегати, и за који дан биће у рукама сви потребни докази.

Пријатељ правде.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво „Заставе“ ни у ком погледу.

✝

Српска православна црквено-школска општина новосадска, даје парастос неумрлим добротворима народним

ЛУКИ МИЛАНКОВИЋУ
и сестри му
МАРИЈИ ПЕТРОВИЋКИ

у суботу 15. (27.) октобра о. г. у 10 сати пре подне у св. Ђурђевској (саборној) цркви.

ОГЛАСИ.

ХАРЛЕМСКИХ ЗУМБУЛА

(Ова слика показује зумбул расцветан, ужиљен у води у стакленици).

препоручује семенарска радња **ВОЈИНА ЈОВАНОВИЋА** на главној пијаци до АПОТЕКЕ г. ГАВРЕ ПЛАВШИЋА.

Илустровани ценовник на захтевање сваком бесплатно шаље.

2—2

ИДУЋИ ЧАКОВАЧКИ ГОДИШЊИ ВАШАР

одржаће се од 8.—11. новембра по нов. кал.

Игњат Пуриус.

1—2

СТЕЧАЈ.

На овд. упражњено учитељско место расписује се стечај с платом од 500 фор. и 100 фор. станарине; 4 хвата дрва за школу и учитеља; 25 фор. на чишћење школе; 5 фор. 25 новч. паушала и 1 фор. од укопа, где буде учитељ позван. Уз дужности школ уредбом прописане иште се оспособљење из мађарског језика и појање у цркви. Школски одбор има одредити на ком ће разреду изабрани учитељ радити. Рок стечају до 15. нов. о. г.

2 3 **В.бечкеречки срп. школски одбор.**

МОЈУ ДОБРО УРЕЂЕНУ ШПЕЦЕРАЈСКУ РАДЊУ
продајем по врло повољним условима.
ВОИН ЈОВАНОВИЋ,
Нови Сад.
2—2

МАНУФАКТУРНА РАДЊА ДИМИТРИЈА В. ЈОВАНОВИЋА
У БЕЛОЈ ЦРКВИ 3—3
потребује за своју радњу два старија и једног млађег помоћника, који се осећају као добри продавци, ступити могу одма или кров 14 дана.

Мање или више од **100 ланаца добре земље** са кућом и потребним зградама могу се купити или под најам узети, из слободне руке у Бачинцима.

Обратити се ваља на **Ј. Папана** пошта Кукујевци. 3—3

ДОБАР ПОМОЋНИК
за мануфактурну радњу, који немачки, српски и мађарски говори, може одма место добити. Оферти на немачком језику са означењем досадањег занимања, и ако је могуће приложити фотографију, нека се упуте на фирму: 1—3
Th. Fischer, Essek. Oberstadt.

Галантериска и кратке робе трговина ШИПОШ И ЛУЈАНОВИЋА
У ОСЕКУ
потребује једног спомоћника. Првенство имају само они, који могу одма ступити а мора бити Србин православне вере. 1—1

ТРИ СПОМОЋНИКА
који могу одмах ступити, потребујем за моју галантеријску и кратког еспапа трговину.
М. ФЕДЕР
у Великој Кикинди.
1—3

ПРОМЕНА СТАНА.
Од 1. новембра селим се са целокупном својом књижарском радњом у своју сопствену кућу у дунавској улици бр. 5. до променаде преко пута Хотел Фабрија, што ово мојим штованим муштеријама до знања стављам.
С поштовањем
Књижара Луке Јоцића.
3—6

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ МУШКОГ ОДЕЛА ДАШЕ ДЕМЕТРОВИЋА У БЕЛОЈ ЦРКВИ.

Част ми је велештованој публици и свима пријатељима како из места тако и из околине до знања ставити, да сам под горњом протоколираном фирмом на белоцркванској пијаци, а у кући Д. С. Милутиновића отворио

ТРГОВИНУ МУШКОГ ОДЕЛА ЗА ОДРАСЛЕ И ДЕЦУ.

Ослањајући се на моје дугогодишње искуство у том правцу с једне, а врло повољном купу с друге стране, у стању сам свим захтевима одговорити и моје штоване муштерије како добром и солидном робом, тако и **врло јефтином ценом** послужити. 5—6

САЛОН ЗА ЗГОТОВЉЕЊЕ ЖЕНСКИХ ХАЉИНА И МОДИСТЕРАЈ ФАНИКЕ ЛАКИ
У НОВОМЕ САДУ
АНДРАШИЈЕВА УЛИЦА БР. 2. — I. СПРАТ.

Слободна сам поштованим госпођама из Новог Сада и околине за израду женских хаљина и модистераја по најновијој елегантној фазони и укусно израђено најтоплије препоручити се. У својој струци усавршена и са вишегодишњим искуством у стању сам своје поштоване муштерије потпуно задовољити.

3—3 С поштовањем **Фаника Лаки**, Нови Сад.

ДО САДА ЈОШ НЕНАДМАШЕНО.
В. МАГЕРА
права, очишћена
МАСТ ОД РИБЕЈЕ ЈЕТРЕ (LEBERTHRAN)
у законом заштићеној опреми
ВИЉЕМА МАГЕРА У БЕЧУ.

Испитано од првих медицинских ауторитета због изврсне сварљивости и за децу препоручено и прописано, у свима случајевима где лекар с успехом намерава постићи ојачање целог организма, нарочито плућа и груди, побољшање сока и чишћење крви у опште — **флаша по 1 фор.** — на фабричком сложишту. Беч, III./3., **Heumarkt 3.** као и у највише апотека и спецераијских трговина, у аустро-угар. монархији праве ове масти добити.

Само је онда прави, ако је троугаста боца са означеним окрајцима (црвеном и црном штампом на жутој хартији) облепљена.

Добити се може: У Новом Саду код г.г. Јов. Грозингера, апотекара; Браће Ватнера трговаца.
ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ И ОТПРАВИШТЕ ЗА АУСТРО-УГАРСКУ код
W. MAGER, Wien, III./3., Heumarkt 3.
Подржавање се судским путем прогањају.
2—18

Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.